Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U101390

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 21-11-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шмарова Наталія Володимирівна
2. Nataliya V. Shmarova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Психологія особистості: генеза, безпека,здоров'я

Дата захисту: 11-01-2024

Спеціальність за освітою: Магістр психології

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 3181

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.21.51, 15.01

Тема дисертації:

1. Економічна депривація як чинник фрустрованості потенційних мігрантів

2. Economic deprivation as a factor in the frustration of potential migrants

Реферат/анотація:

1. У дисертаційній роботі здійснено теоретико-емпіричний аналіз психологічних особливостей негативного впливу економічної депривації на соціо- і психогенезу людини. Встановлено, що матеріальні обмеження виступають одним з найважливіших базових чинників психологічного дискомфорту особистості, адже безробіття, фінансові нестатки і статусні позбавлення зумовлюють безсилля і депресію. Економічно депривована людина переживає внаслідок цього розгубленість, тривожність, роздратованість, агресивність, острах за себе і своїх рідних та цілу низку інших дискомфортних психостанів. Економічна депривація постає ключовим поштовхом до міграційних намірів та зумовлює прояви фрустрованості в потенційних мігрантів. Здійснено теоретичний аналіз основних науково-психологічних підходів до проблеми економічної депривації, фрустрації та міграційних намірів особистості. Зазначено, що міграційна готовність людини є проявом її самоорганізації та фіксує міру налаштованості на добровільну зміну свого місця проживання і стилю життєдіяльності. Здебільшого вона виникає на підставі суперечностей між образом світу (уявлюваним або реальним) і способом життя. Міграційні наміри супроводжуються численними емоційними реакціями,

серед яких виокремлюється фрустрація. Фрустрація розглядається як один з найтиповіших психостанів людини з міграційними намірами, що проявляється в переживаннях та особливостях її поведінки, зумовлених реальними або уявними перепонами, які видаються надмірно складними, тяжкими і нездоланними та перешкоджають досягненню очікуваної та жаданої мети. Акцентовано, що потенційні мігранти переживають труднощі пристосування до нових обставин і реалій чужого середовища, зокрема з урахуванням факторів ксенофобії, мігрантофобії, сегрегації тощо. Здійснено емпіричне дослідження негативного впливу економічної депривації на фрустрованість потенційних мігрантів. На підставі результатів кореляційного аналізу вдалося констатувати, що економічна депривація (базова, нормативна, відносна) корелює з такими психостанами як тривожність, агресивність, фрустрованість та ін., що засвідчує істотну детермінованість міграційних намірів особистості і розбалансованість психоемоційної сфери негативним впливом різновидових обмежень її соціально-психологічного розвитку. За результатами факторного аналізу в досліджуваних з групи «потенційні мігранти» виокремилися такі чотири основні фактори, на які випало найбільше семантичне навантаження : F 1 «тривожно-деприваційна фрустрованість», F 2 «невротично-деприваційна фрустрованість», F 3 «відносно економічно-деприваційна агресивність», F 4 «психосоціально-стресова фрустрованість». Результати факторного аналізу виконання експериментальних завдань методик досліджуваними з групи «стабільні (стаціонарні) жителі» такі : F 1 «агресивно-тривожна безпековість», F 2 «матеріально-стресова ригідність», F 3 «середньо-тривожна самореалізація», F 4 «помірно-екзистенційна задоволеність». Загалом встановлено, що у досліджуваних потенційних мігрантів на високому статистично значущому рівні проявилися ті показники, які засвідчують загальний високий рівень тривожності, фрустрованості, агресивності, невротизації, стресовості, що пояснюється насамперед негативним депривуючим впливом нестабільного соціально-економічного клімату, який потужно детермінує їхні міграційні наміри. Здійснено емпіричне дослідження ресурсів і акультураційних стратегій, що репрезентують наміри й очікування потенційних мігрантів. Констатовано, що у своїх інтенціях вони розраховують насамперед на такі ресурси : соціально-родинні, діяльнісно-кваліфікаційні, афективні та соціально-економічні, а також планують дотримуватися таких акультураційних стратегій : інтеграція, маргіналізація, сепарація, асиміляція та самоактуалізація. Водночас незалежно від орієнтації на різні акультураційні стратегії всі досліджувані потенційні мігранти відзначають наявність підвищеної тривожності та невизначеного гнітючого стану, який можна позначити як латентна або виражена фрустрованість. Обґрунтовано, що програма ревіталізаційного супроводу психогенези потенційних мігрантів спрямована насамперед на гармонізацію їхньої розбалансованої афективності, зокрема підвищеної фрустрованості, тривожності, нервово-психічної напруженості, які зазвичай переживаються внаслідок негативного впливу економічної депривації, а також для набуття ними компетентностей щодо підвищення адаптації та оптимізації динаміки власних життєвих траекторій і перспектив. Встановлено, що за допомогою активних і системних формувальних, насамперед тренінгових впливів в учасників «Ревіталізаційного тренінгу фрустраційної толерантності потенційних мігрантів», базованого на засадах генетичної психології, вдалося досягнути основного ревіталізаційного ефекту, суть якого полягала в істотному зниженні негативного економічно-деприваційного та фрустраційного тиску на їхню актуальну психо- і соціогенезу.

2. In the dissertation work the theoretical and empirical analysis of psychological features of negative influence of economic deprivation on socio- and psychogenesis of the person is carried out. It is established that material constraints are one of the most important basic factors of psychological discomfort of the individual, because unemployment, financial deprivation and deprivation of status cause helplessness and depression. As a result, an economically deprived person experiences confusion, anxiety, irritability, aggression, fear for himself and his family, and a number of other uncomfortable psychostands. Economic deprivation is a key stimulus to migration intentions and causes frustration among potential migrants. It is stated that the inability to meet basic personal and social needs, lack of economic resources, the experience of subjective poverty unbalance self-awareness and activity, cause psycho-emotional changes and crises. A person in a situation of permanent poverty is able to experience existential chaos, feelings of despair and helplessness in the face of life's difficulties, spiritual devastation and doom, as well as anxious and frustrating insecurity in their personal potentials and capabilities.

Theoretical analysis of the main scientific and psychological approaches to the problem of economic deprivation, frustration and migratory intentions of the individual. It is noted that the migration readiness of a person is a manifestation of his self-organization and fixes the degree of willingness to voluntarily change their place of residence and lifestyle. For the most part, it arises on the basis of contradictions between the image of the world (imaginary or real) and way of life. Migration intentions are accompanied by numerous emotional reactions, among which frustration stands out. Frustration is considered to be one of the most typical psychostancies of a person with migratory intentions, which is manifested in the experiences and characteristics of his behavior due to real or imagined obstacles that seem excessively difficult, difficult and insurmountable and hinder the achievement of expected and desired goals. The frustration of a potential migrant indicates his increased sensitivity to traumatic factors and insufficient formation of frustrating tolerance as the ability to repel emerging problems. It is noted that potential migrants with increased vulnerability to frustration need balanced professional psychological support. An empirical study of the negative impact of economic deprivation on the frustration of potential migrants. Based on the results of correlation analysis, it was stated that economic deprivation (basic, normative, relative) correlates with such psychostancies as anxiety, aggression, frustration, etc., which indicates a significant determinism of individual migration intentions and imbalance of psycho-emotional sphere psychological development. According to the results of factor analysis, the following four main factors were identified in the group of «potential migrants», which had the greatest semantic load: F 1 «anxiety-deprivation frustration», F 2 «neurotic-deprivation frustration», F 3 «relatively economic-deprivation aggression», F 4 «psychosocial stress frustration». The results of the factor analysis of the experimental tasks of the methods studied by the group «stable (stationary) residents» are as follows: F 1 «aggressive-anxious security», F 2 «material-stress rigidity», F 3 «moderate-anxious self-realization», F 4 «moderate-existential satisfaction». In general, it was found that the studied potential migrants at a high statistically significant level showed those indicators that indicate a general high level of anxiety, frustration, aggression, neuroticism, stress, due primarily to the negative depressive effects of unstable socio-economic climate. . An empirical study of resources and acculturation strategies representing the intentions and expectations of potential migrants has been conducted. It was stated that in their intentions they rely primarily on the following resources: socio-family, activity-qualification, affective and socio-economic, and plan to follow the following acculturation strategies: integration, marginalization, separation, assimilation and self-actualization. At the same time, regardless of the focus on different acculturation strategies, all studied potential migrants note the presence of increased anxiety and uncertain depression, which can be described as latent or severe frustration. It is substantiated that the program of revitalization support of psychogenesis of potential migrants is aimed primarily at harmonizing their unbalanced affectivity, including increased frustration, anxiety, nervous and mental tension, which are usually experienced due to the negative impact of economic deprivation. life trajectories and prospects.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Шмарова Н. (2019). Психологічні особливості фрустрації в людей з міграційними намірами. Психологічні перспективи. 34. 278–288. https://doi.org/10.29038/2227-1376-2019-34-278-288.
- 2. Шмарова Н. (2020) Психологічні особливості впливу економічної депривації на фрустрованість потенційних мігрантів : факторний профіль. Актуальні проблеми психології. Психологія обдарованості.

Том. VI, 17. 290–302

- 3. Шмарова Н. (2020). Економічна депривація як негативний чинник психогенези особистості : теоретичний ракурс проблеми. Психологія : реальність і перспективи. Збірник наукових праць РДГУ. 14. 244–250. https:// 10.35619/prap_rv.vi14.176
- Hoshovskyi, J., Mudrak , I., Hoshovska D., Shmarova, N., Kordunova, N., & Kulchytska, A. (2023). Economic Deprivation as a Neuropsychological Aspect of the Formation of Frustration in Potential Migrants. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 14(2), 285–302. https://doi.org/10.18662/brain/14.2/455 (особистий внесок авторки полягає в обгрунтуванні ролі економічної депривації та фрустрації в соціогенезі осіб з міграційними намірами).
- Шмарова Н. (2021). Програма ревіталізаційного супроводу психогенези потенційних мігрантів, які переживають фрустрованість. Modern trends in science and practice. Volume 1 : collective monograph. Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 137–146.
- 6. Шмарова Н. (2019). Економічна депривація як чинник міграційних намірів особистості : теоретико-емпіричний ракурс. Соціальна адаптація людей літнього віку в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога» із циклу «Психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обгрунтування на виклики сучасності». Матеріали V науково-практичної конференції та форуму університетів третього віку (19-21 грудня 2018 р., Луцьк) . За заг. наук. ред. Ж.П. Вірної. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 229–236.
- 7. Шмарова Н. (2019). Психологічні особливості міграційних намірів у людей літнього віку : проблеми превенції. Соціальна адаптація людей літнього віку в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога із циклу : Психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обґрунтування на виклики сучасності. Матеріали VI науково-практичної конференції та форуму університетів третього віку (21-22 листопада 2019 року, м. Луцьк). За заг. наук. ред. Ж. П. Вірної. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 283–288.
- 8. Шмарова Н. (2020). Економічна депривація як негативний чинник самореалізації особистості поліцейського : теоретико-емпіричний ракурс. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «25 років становлення Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ: славетна історія та горизонти майбутнього» (21-22 лютого 2020 року, м. Суми). Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ. Суми : Видавничий дім «Ельдорадо», 315–317.
- 9. Шмарова Н.В. (2020). Потенційна міграція крізь призму ускладнених психостанів депривованої особистості. Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми : збірник тез наукових доповідей ІІІ Всеукраїнської конференції з міжнародною участю (Київ, 31 березня 2020 року) ; ред. С.Д. Максименко. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 227–230.
- Шмарова Н. (2020). Теоретико-емпіричні виміри домінуючих психологічних станів у потенційних мігрантів. The I th International scientific and practical conference «TOPICAL ASPECTS OF MODERN SCIENCE AND PRACTICE » (September 21-24, 2020). Frankfurt am Main, Germany. 332–337. DOI - 10.46299/ISG.2020.II.I
- Шмарова Н. (2021). Генетично-психологічний тренінговий підхід для оптимізації фрустраційної толерантності потенційних мігрантів. Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога : матеріали VIII науково-практичної конференції з міжнародною участю (10-12 січня 2021 року, м. Луцьк) https://www.inforum.in.ua/conferences/26/85/694
- Шмарова Н. (2018). Роль економічної депривації та фрустрації в соціогенезі потенційних мігрантів. Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей; гол. ред. Я. Гошовський. Луцьк : Вежа-Друк, 176–181.

- 13. Шмарова Н. (2018). Міграційні наміри особистості як чинник її фрустрованості та психоемоційного вигорання. Arena nauki. Kvartalne miedzynarodove czasopismo naukowe, Polska. Lublin, 102–109.
- 14. Шмарова Н.В. (2019). Психологічні особливості переживання економічної депривації студентською молоддю. Психогенеза особистості : норма і девіація : зб. наук. статей і тез ; гол. ред. Я. Гошовський. Луцьк : Вежа, 95–102.
- 15. Шмарова Н. (2020). Процедурно-організаційні основи емпіричного дослідження і методи вивчення фрустрованості потенційних мігрантів. Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей; гол. ред. Я. Гошовський. Луцьк : Вежа-Друк, 244–255.
- Шмарова Н. (2022). Ревіталізація психогенези економічно депривованих людей з міграційними намірами : досвід апробації тренінгової програми. Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез ; гол. ред. Я. Гошовський. Луцьк : ФОП Манжула Ю.М., 136–143.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гошовський Ярослав Олександрович
2. Jaroslav O. Hoshovskyi

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1026-386X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ковальчук Зоряна Ярославівна
2. Zoriana Y. Kovalchuk

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2355-2129

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571995

Місцезнаходження: вул. Городоцька, буд. 26, Львів, 79007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Щербан Тетяна Дмитрівна

2. Tetyana D. Shcherban

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3702-8029

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Мукачівський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 36246368

Місцезнаходження: вул. Ужгородська, буд. 26, Мукачеве, Мукачівський р-н., 89600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вірна Жанна Петрівна

2. Zhana P. Virna

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8134-2691

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Іванашко Оксана Євгенівна

2. Oksana Ivanashko

Кваліфікація: к.психол.н., доц., 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9808-776X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Мушкевич Мирослава Іванівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Мушкевич Мирослава Іванівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Ліповська-Маковецька Наталія Іванівна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна